

Pilsētu loma Latvijas sociālekonomiskajos rādītājos

Lauris Gruntmanis

LU 78. zinātniskās konferences sekcija
"Latvijas demogrāfiskās attīstības izaicinājumi"

Pilsētas statuss un urbanizācija

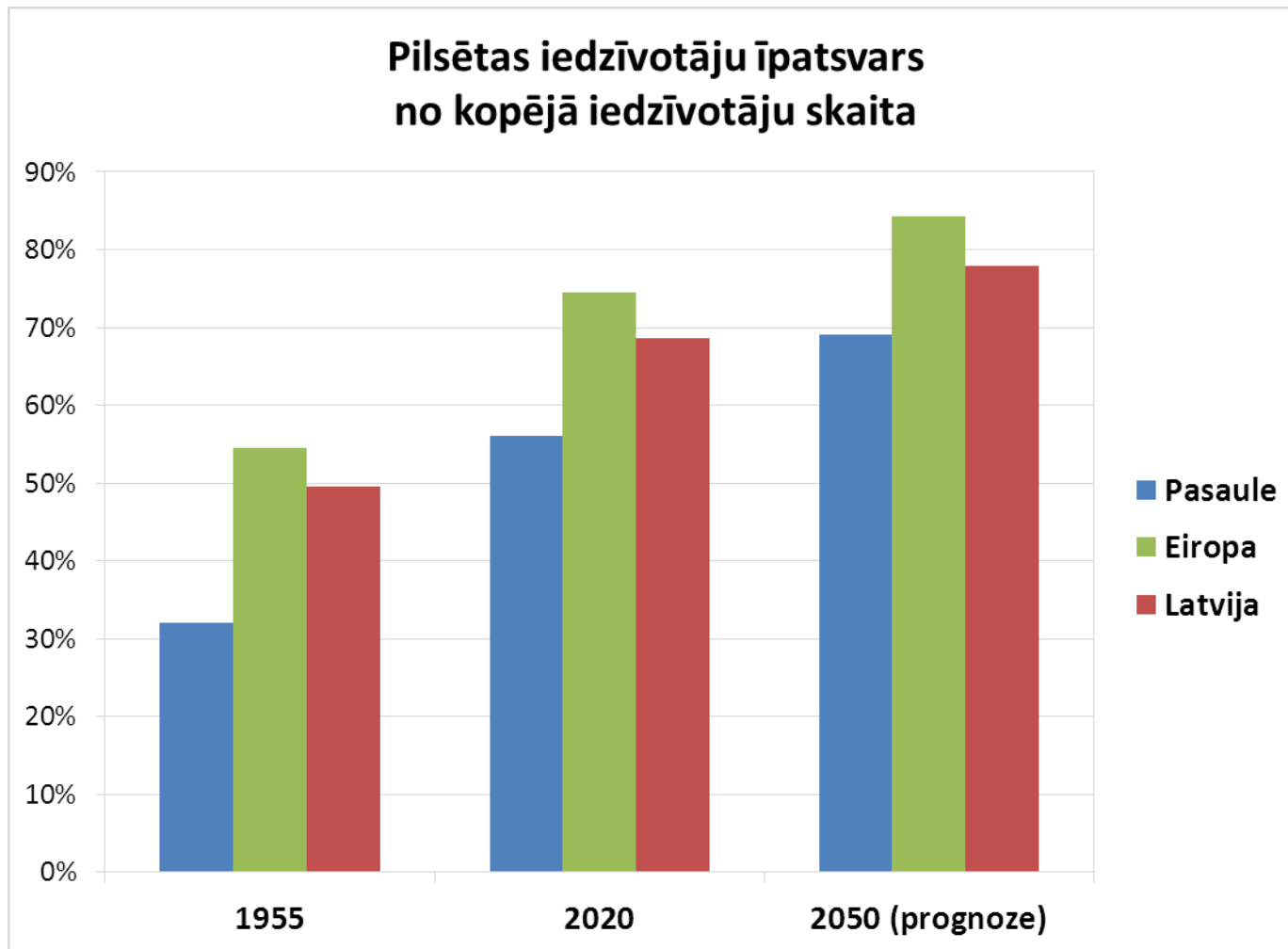
Pilsēta - apdzīvota vieta, kura ir kultūras un komercdarbības centrs ar attīstītu inženierinfrastruktūru un ielu tīklu.

Pilsētas statusu Latvijā var piešķirt apdzīvotajai vietai, kurā ir ne mazāk kā 2000 pastāvīgo iedzīvotāju. Taču Latvijā ir arī pilsētas, kurās ir mazāk iedzīvotāju, kas ir saistīts ar vēsturiski iegūtām pilsētas tiesībām.

2020.gada sākumā Latvijā ir 76 pilsētas.

Urbanizācija - process, kam raksturīga tendence iedzīvotāju skaita īpatsvaram pieaugt pilsētās. To var ietekmēt gan jau esošo pilsētnieku īpatsvara pieaugums, gan iedzīvotāju migrācija no lauku reģioniem uz pilsētām.

Urbanizācijas tendences

Avots: autora veidots, izmantoti www.worldometers.info dati

Latvijas lielākās pilsētas pēc iedzīvotāju skaita uz 01.01.2020 (PMLP)

Vieta	Pilsēta	Iedzīvotāju skaits uz 01.01.2020	Izmaiņas kopš 01.01.2019	Izmaiņas % kopš 01.01.2019	Iedzīvotāju skaita īpatsvars, % valstī
1	Rīga	693 046	-3 940	-0.6%	33.3%
2	Daugavpils	91 407	-506	-0.6%	4.4%
3	Liepāja	76 269	-349	-0.5%	3.7%
4	Jelgava	60 798	-6	0.0%	2.9%
5	Jūrmala	57 503	+358	+0.6%	2.8%
6	Ventspils	37 538	-521	-1.4%	1.8%
7	Rēzekne	30 088	-298	-1.0%	1.4%
8	Valmiera	24 865	-102	-0.4%	1.2%
9	Ogre	24 819	+54	+0.2%	1.2%
10	Jēkabpils	23 336	-164	-0.7%	1.1%
11	Salaspils	18 948	-24	-0.1%	0.9%
12	Tukums	18 320	-116	-0.6%	0.9%
13	Cēsis	16 684	-85	-0.5%	0.8%
14	Sigulda	12 478	+210	+1.7%	0.6%
15	Olaine	11 090	-132	-1.2%	0.5%
16	Kuldīga	10 934	-177	-1.6%	0.5%
17	Saldus	10 565	-171	-1.6%	0.5%
18	Talsi	9 810	-127	-1.3%	0.5%
19	Dobeles	9 452	-123	-1.3%	0.5%
20	Bauska	8 664	-174	-2.0%	0.4%
Top 20 pilsētas		1 246 614	-6 393	-0.5%	59.8%
Visas (76) Latvijas pilsētas		1 432 829	-8 434	-0.6%	68.8%
Visa Latvija		2 083 363	-12 186	-0.6%	100.0%

Avots: autora veidots, izmantoti PMLP dati

Latvijas pilsētas, kurās 2019.g. ir pieaudzis iedzīvotāju skaits

Pilsēta	Iedzīvotāju skaits uz 01.01.2020	Izmaiņas iedz. skaitā kopš 01.01.2019	Izmaiņas % kopš 01.01.2019
BALOŽI	7040	+242	+3.6%
SIGULDA	12478	+210	+1.7%
IKŠKILE	7570	+108	+1.4%
PILTENE	914	+9	+1.0%
SMILTENE	5403	+49	+0.9%
PĀVILOSTA	949	+8	+0.9%
JŪRMALA	57503	+358	+0.6%
SAULKRASTI	3384	+14	+0.4%
OGRE	24819	+54	+0.2%
BROCĒNI	3149	+5	+0.2%
VALDEMĀRPILS	1305	+2	+0.2%
LIELVĀRDE	6321	+7	+0.1%

Avots: autora veidots, izmantoti PMLP dati

Lielo pilsētu sociālekonomisko rādītāju īpatsvars

Rādītāji par 9 Latvijas Republikas pilsētām (Rīga, Jūrmala, Jelgava, Jēkabpils, Daugavpils, Rēzekne, Valmiera, Liepāja, Ventspils)

Rādītājs	Īpatsvars valstī
Teritorijas platība (2019, TAPIS)	1%
Iedzīvotāju skaits gada sākumā (2020, PMLP)	53%
Pašvaldības elektroenerģijas patēriņš (2018, kWh, ST)	54%
Nodarbināto skaits pēc faktiskās darba vietas un pašnodarbinātās personas (2017, CSP)	65%
Iekšzemes kopprodukts faktiskajās cenās (2017, CSP)	68%
Ārvalstu tiešo investīciju ieguldījumu kopsumma (2018, UR)	81%

Avots: autora veidots, izmantoti RAIM, CSP dati

Vai Latvijā sagaidāmas jaunas pilsētas?

Latvijas pilsētu skaits nākotnē varētu **pieaugt par 4 – 6 pilsētām**. Tas, iespējams, realizēsies administratīvi teritoriālās reformas (ATR) rezultātā.

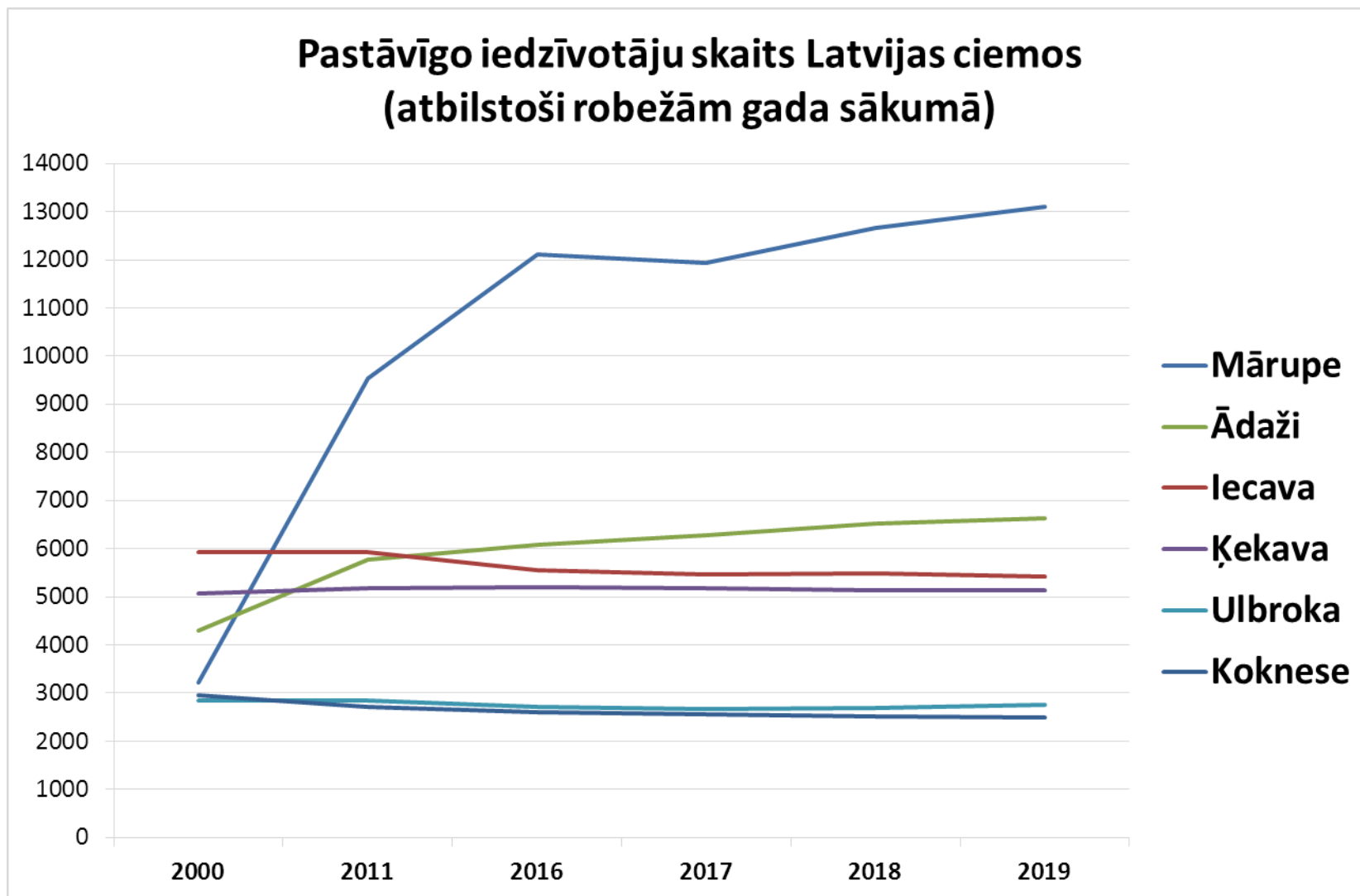
Kā iespējamais obligātais pilsētas statusa kritērijs varētu tikt noteikts - apdzīvotā vietā ir vairāk kā **5000 iedzīvotāju**.

Šim kritērijam pašlaik atbilst Mārupe, Ādaži, Iecava un Ķekava.

Savukārt Ulbrokas ciemam pilsētas tiesības varētu tikt piešķirtas pēc pašvaldības iniciatīvas.

Pilsētas tiesību piešķiršana tiek apspriesta arī Koknesei.

Iespējamās Latvijas jaunās pilsētas

Avots: autora veidots, izmantoti CSP dati

Kopsavilkums

- ▶ Latvijā un pasaulē turpina pieaugt urbanizācija un iedzīvotāju izvietojuma koncentrācija pilsētās un to aglomerācijās.
- ▶ ATR ietvaros Latvijā iespējamās **jaunas pilsētas**. Tas varētu palielināt Latvijas urbanizācijas statistikas līmeni (2020.g: 69%) vēl par 1-2%.
- ▶ Pilsētās ir vairāk darba vietas, augstāka investīciju piesaiste un produktivitāte nekā lauku teritorijās.
- ▶ Pilsētās jārada kvalitatīva dzīves telpa. Spēcīgi un attīstīti reģionālie centri varētu mazināt iedzīvotāju emigrāciju.
- ▶ Statistikas reģistru veidotājiem būtu jādomā, kā nākotnē apkopot daudzveidīgākus datus par visu Latvijas pilsētu sociālekonomiskajiem rādītājiem, lai precīzāk novērtētu to nozīmi Latvijas ekonomikā.

Paldies!

Lauris@gruntmanis.lv